

Kindsoldaten

De schaduw van hun bestaan

Wereldwijd 300.000 kindsoldaten

Antonio (19): “Ik sloot me aan bij de guerrilla toen ik tien was.”

**Persoonlijke getuigenissen van kinderen
laten zien waarom zij worden gerekruteerd
en welke oplossingen mogelijk zijn.**

War Child - maart 2007

300.002

PROLOOG

Wanneer kinderen aan oorlog worden blootgesteld - of ze nu getuige zijn van wreedheden, gedwongen worden tot een leven vol geweld, of slachtoffer worden van de talloze ontberingen die oorlog met zich meebrengt - raken ze geestelijk en lichamelijk getraumatiseerd. Ze verliezen ook alle vertrouwen in hun eigen menselijkheid, hun vermogen weer kind te zijn, gelukkig te zijn en inhoud te geven aan hun bestaan.

Nu het steeds vaker voorkomt dat kinderen op mensonterende wijze actief worden ingezet bij oorlogshandelingen, zijn er helaas velen van wie de jeugd uitsluitend bestaat uit geweld, angst en een groeiend wantrouwen ten opzichte van zichzelf als mogelijk waardevol lid van de samenleving. Een kind dat in een oorlogssituatie moet leven, raakt het zicht op de eigen intelligentie en menselijkheid kwijt; het is alsof een leven dat louter uit angst en geweld bestaat elke vorm van hoop kapot maakt. Toch kan dit tijt worden gekeerd en kunnen deze kinderen helemaal herstellen, omdat ze over een natuurlijke veerkracht blijken te beschikken als ze op de juiste manier worden gesteund en behandeld. Met geduld, fijngevoeligheid en met behulp van de talloze methoden en activiteiten die War Child heeft ontwikkeld, kan een kind het plezier in het bestaan terugvinden en niet alleen in psychisch opzicht genezen, maar zich bovendien ontwikkelen tot een krachtige, evenwichtige persoonlijkheid.

Een kind dat volledig is hersteld van de ontberingen van de oorlog begrijpt meer van het lijden dat door geweld teweeg wordt gebracht en weet dus hoe belangrijk het is om in vrede te kunnen leven. Wij kunnen dat van deze kinderen leren.

19 maart 2007

Ishmael Beah

Ishmael Beah is voormalig kindsoldaat uit Sierra Leone en is lid van een VN adviescommissie voor de rechten van het kind. Tevens is hij auteur van Ver van huis, Herinneringen van een kindsoldaat, dat in september 2007 bij uitgeverij Sjithoff verschijnt.

300.003

300.004

300.005

Inleiding

Ieder jaar worden wereldwijd 300.000 kinderen actief ingezet in oorlogen¹. Kinderen die als soldaat moeten vechten, spioneren en verkennen. Kinderen die seksuele diensten moeten leveren aan legercommandanten.

In bijna 75% van alle gewapende conflicten wereldwijd worden kinderen ingezet². Dat gebeurt door zowel reguliere legers als andere gewapende groepen, zoals milities, paramilitairen en rebellengroepen en bendes³. Van deze kinderen is 80% jonger dan 15 jaar⁴. Kind zijn en soldaat zijn: dat kan en mag niet samen gaan. En toch gebeurt het. Elke dag.

Kindsoldaten belichten de schaduw van hun bestaan

Met de publicatie van dit rapport vraagt War Child aandacht voor kindsoldaten. Het rapport geeft inzicht in de situatie waarin zij leven en gaat in op de vraag hoe en waarom zij kindsoldaat zijn geworden. De redenen dat zij betrokken raken bij een gewapende strijd geven inzicht in de mogelijkheden voor verandering. Want hoe hardnekkig het probleem van rekrutering van kindsoldaten ook is, we kunnen wel iets doen om deze geweldsspiraal te doorbreken. Het is mogelijk om een nieuwe toekomst te creëren voor deze kinderen. Iedereen kan daar een rol in spelen. Ook in Nederland.

De problematiek van kindsoldaten in Colombia staat in dit rapport centraal. Het land is al meer dan 50 jaar verwikkeld in een burgeroorlog. De westerse media berichten er mondsjesmaat over; soms lijkt de oorlog zelfs vergeten.

Maar liefst 14.000 kinderen maken deel uit van Colombiaanse gewapende groeperingen⁵. Zij leven in een weerzinwekkende realiteit. De voor dit rapport verzamelde getuigenissen van Colombiaanse kinderen bevestigen dat. Hetzelfde geldt voor al die duizenden andere kinderen wereldwijd die betrokken zijn bij oorlogen waar ze niet voor gekozen hebben. De verhalen van de Colombiaanse kinderen geven inzicht in het probleem en vormen tegelijkertijd een oproep: Vergeet ons niet!

Help War Child de oorlog uit een kindsoldaat te halen

War Child vindt het noodzakelijk dit rapport uit te brengen om de problematiek onder de aandacht van een groot publiek te krijgen. De bekendheid van onze organisatie en de grootte van onze achterban helpen hierbij. War Child hoopt de krachten te bundelen met politici, beleidsmakers, journalisten, bedrijven en individuen. Samen kunnen we een bijdrage leveren aan een beter leven voor die

honderd-duizenden kindsoldaten die nu nog iedere dag in de gewapende strijd worden ingezet.

Opbouw rapport

Na een algemene schets van de problematiek van kindsoldaten in hoofdstuk 1, zetten we in hoofdstuk 2 de verschillende vormen van rekrutering uiteen. Hoofdstuk 3 gaat over de problematiek in Colombia en hoofdstuk 4 belicht de motieven waarom Colombiaanse kinderen zich aansluiten bij gewapende groepen. Welke acties ondernomen kunnen worden om deze situatie te veranderen en wat War Child daaraan bijdraagt, wordt beschreven in hoofdstuk 5. Het rapport sluit af met een beknopte samenvatting en een verwijzing naar meer informatie en wat jij kunt doen aan de wereldwijde problematiek van kindsoldaten.

300.008

Patricia wordt soldaat

Patricia werd thuis mishandeld. Ze werd geslagen en misbruikt. Vanaf haar negende moest ze werken, zonder dat ze betaald kreeg. In de buurt van de winkel waar ze als hulpje werkte, kwam ze wel eens guerrillastrijders tegen. Die lachten met elkaar en zagen er goed uit. Ze vroeg hen of je salaris kreeg bij de guerrilla. Op haar elfde stapte ze bij hen in de auto. Patricia is nu 19 en vertelt hoe de guerrillastrijders haar trainden om te doden.

“Ze laten je toekijken als ze mensen vermoorden, zodat je ziet hoe ze hen aan stukken snijden en wegsnijten. En als ze zien dat je doodsbang bent of staat te trillen op je benen, dan geven ze je er wat bloed van of ze laten je honden vermoorden of andere levende dieren. Ik moest van hen een hond doden, het hondje waar ik mee speelde als ik tijd had. Ik moest dat doen van de commandant, zodat ik sterk zou worden. Hij zei me dat als ik ging huilen, hij me dan in een gat zou gooien. Het lukte me om mijn hondje te doden.”

“[...] We gingen naar een dorp en het bevel was om iedereen te doden. In een

huis zat een zwangere vrouw met een klein jongetje van ongeveer twee jaar oud. Ik ging de kamer binnen en de vrouw begon te huilen. Ik keek haar aan en zei: “Ren weg, ik doe u niets aan.” De vrouw vertrouwde het niet, maar ik zei tegen haar: “Ga hier weg, maar maak geen lawaai, want als ze erachter komen, dan vermoorden ze u, maar mij eerst.” “Op het moment dat de commandant de kamer binnenkwam, deed ik alsof ik haar zocht. Ik zei dat er niemand was”. De commandant zei tegen me dat ze hadden gezegd dat een guerrillastrijdster zich hier verborgen hield. Hij zei tegen me: “Als je haar hebt laten ontsnappen dan komen we daar vroeg of laat toch wel achter.” Ik moest hem helpen de ruimte te openen waar ze alle mensen neerlegden die ze die dag vermoordden. Ik moest van hem stil staan en hij zei me dat dit de laatste kans was om de waarheid te vertellen. Omdat ik begon te huilen, zette hij zijn pistool tegen mijn hoofd en zei tegen me dat hij me nog eerder dood schoot vanwege het huilen. Ik deed mijn ogen dicht en hij haalde de trekker over, maar het pistool was niet geladen. Hij zei me dat er de volgende keer wel kogels in zouden zitten.”

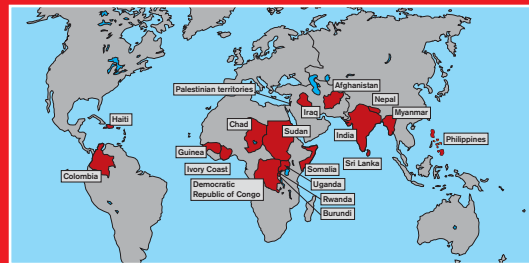
300.009

1 Kindsoldaten wereldwijd⁸

Patricia vertelt verder: “Later werd ik verdrietig en dacht: “Mensen hebben gevoel. Ik kan me niet voorstellen dat ze zo iets mijn broer zouden aandoen. Wat zullen de families die door de rebellen bedreigd zijn eronder lijden.” Ik durfde niet meer te praten, niets meer te zeggen, want als je iets verdedigde, overkwam je hetzelfde... Daarom wilde ik verdwijnen. Ik vind het leven zo’n waardevol geschenk dat je het niet zo moet verkwanselen. Het leven is te mooi om een ander geweld aan te doen. Toen ik mee vocht in de strijd, was het alsof ik mezelf van het leven had beroofd, want ik was erheen gegaan omdat ik het wilde.”

Op dit moment is minstens 1 op de 10 soldaten in gewapende conflicten kind⁹. Ieder kind onder de 18 jaar dat in een regeringsleger of in een andere georganiseerde gewapende groep actief is, is een kindsoldaat⁷. Kindsoldaten zijn niet alleen kinderen die wapens dragen, maar ook kinderen die op een andere manier in het conflict worden ingezet. Bijvoorbeeld als drager, kok, spion, wachter of seksslaaf. Gewapende groeperingen (zoals rebellenlegers, paramilitairen, milities, maar ook de reguliere regeringslegers) maken gebruik van kindsoldaten. Kinderen worden gerekruteerd omdat ze gehoorzaam zijn en geen lastige vragen stellen. Ze leren snel en zijn gemakkelijk te beïnvloeden. Verder zijn ze goedkoop en vormen ze een moreel dilemma voor de tegenstander: schiet je op een kind? Een steeds groter deel van de kindsoldaten bestaat uit meisjes. Dat percentage is opgelopen tot 40 procent⁹. Meisjes vormen een extra kwetsbare groep vanwege seksueel misbruik. De inzet van kinderen wordt steeds gemakkelijker, omdat wapens steeds lichter en dus makkelijker hanteerbaar worden.

Aantallen en plekken

AFRIKA

Naar schatting zijn er wereldwijd 300.000 kindsoldaten. In Afrika is het probleem het grootst. Zo’n 100.000 kinderen nemen er actief deel aan gevechten. Kindsoldaten worden momenteel actief ingezet in Guinee, Ivoorkust, Democratische Republiek (DR) Congo, Tsjaad, Soedan, Somalië, Oeganda, Rwanda en Burundi. In DR Congo zijn naar een schatting van Unicef 12.000 kinderen nog aangesloten bij de gewapende groepen ondanks dat formeel vrede gesloten is en vorig jaar verkiezingen hebben plaatsgevonden. In Noord-Oeganda woedt al meer dan twintig jaar een conflict tussen het Verzetsleger van de Heer en de Oegandese regering. Het Verzetsleger van de Heer heeft in de loop der tijd 20.000 kinderen ontvoerd. Het leger bestaat voor een groot deel uit kindsoldaten.

AZIË

De aantallen in Azië zijn moeilijk te schatten omdat regeringen mensenrechten- of hulporganisaties niet toelaten tot de conflictgebieden. In Myanmar rekruteert het leger kinderen tussen de 12 en 18 jaar. Men gaat ervan uit dat rebellen van de Tamil Tijgers in Sri Lanka duizenden kindsoldaten in haar gelederen heeft. In Afghanistan is na het verdrijven van de extreem gelovige Taliban-regering de oorlog weer opgelaaid. Milities van de Taliban proberen in verschillende delen van het land

de macht te veroveren op het bewind van president Karzai, die door de Verenigde Staten wordt gesteund. Voormalig secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan meldde in 2006 in zijn jaarlijkse rapportage over kindsoldaten dat er diverse aanwijzingen zijn dat de Taliban kinderen rekruteren. Sluitend bewijsmateriaal kan door de ontoegankelijkheid van de gebieden helaas niet verkregen worden. Ook in Nepal, India, Indonesië en de Filippijnen komen kindsoldaten voor. Mensenrechtenorganisaties vermoeden dat ook in Tsjetsjenië gewapende groepen kinderen inzetten. Maar ook in deze regio wordt de toegang voor hulporganisaties onmogelijk gemaakt.

MIDDEN-OOSTEN

In het midden-oosten komen kindsoldaten voor in Israël en de Palestijnse Gebieden en in Irak. Kinderen worden in deze gebieden bijvoorbeeld aangezet tot het plegen van zelfmoordaanslagen of worden gebruikt als menselijk schild.

LATIJS-AMERIKA

In Latijns-Amerika is Colombia het land waar de meeste kindsoldaten voorkomen. Zo’n 14.000 kindsoldaten worden ingezet door linkse guerrillabewegingen, rechtse paramilitairen en ook het leger is niet vrij te pleiten van het gebruiken van kinderen voor militaire doeleinden.

Stand van zaken

Op beleidsmatig en juridisch gebied gebeurt veel om de rekrutering en inzet van kindsoldaten een halt toe te roepen. Maar liefst zes resoluties heeft de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties sinds 1999 aangenomen om deze verschrikkelijke praktijken te bestrijden. Sinds 2005 is een werkgroep van de VN in het leven geroepen die structureel rapporteert over rekrutering en gebruik van kindsoldaten. De rapportages kunnen als bewijsmateriaal

dienen om de daders aan te pakken. Voorbeeld hiervan is de zaak tegen Thomas Lubanga, een rebellenleider uit DR Congo, die nu terechtstaat voor het Internationaal Strafhof in Den Haag wegens het rekruteren en gebruiken van kindsoldaten jonger dan 15 jaar. Ook positief is de conferentie over kindsoldaten, die in februari 2007 in Parijs werd gehouden. 58 landen namen deel en veroordeelden het rekruteren van kindsoldaten. Zij onderschreven de Paris Commitments. Hierin staat welke uitgangspunten en richtlijnen gevolgd moeten worden om de rekrutering en het gebruik van kindsoldaten te voorkomen en diegenen die deel uit hebben gemaakt van gewapende groepen te laten terugkeren in de maatschappij.

Wat doet War Child voor kindsoldaten?

War Child investeert in projecten die voormalig kindsoldaten helpen terug te keren in de samenleving en in projecten die voorkomen dat kinderen zich aansluiten bij gewapende groepen. In tijden van oorlog dringt het geweld diep door in de samenleving. In bijna alle landen waar War Child programma’s heeft, zijn of waren kinderen actief betrokken bij de strijd. Voorbeelden van landen waar ex-kindsoldaten onderdeel uitmaken van de War Child-programma’s zijn DR Congo, Sierra Leone, Noord-Oeganda, Colombia en Soedan. War Child heeft geen programma’s uitsluitend voor kindsoldaten. War Child organiseert activiteiten voor gemengde groepen kinderen en jongeren. Onderlinge samenwerking en ontwikkeling van eigen talenten en sociale vaardigheden staan daarin centraal. Door met gemengde groepen te werken, wordt voorkomen dat ex-kindsoldaten zouden kunnen worden gestigmatiseerd en wordt bevorderd dat zij weer worden opgenomen in de gemeenschap. De activiteiten van War Child zijn erop gericht ex-kindsoldaten andere kinderen en mensen uit de gemeenschap samen te brengen om zo het vertrouwen te herstellen.

Ontvoerd

Sebastián (11 jaar): "Ik raakte betrokken bij de guerrillaoorlog, toen ik nog geen tien jaar oud was. Toen ze me meenamen, was ik aan het spelen. Ik zag niet eens dat er een wit bestelbusje met geblindeerde ramen stopte. Ze pakten me beet en gooiden me in de bestelauto en bedekten mijn gezicht. Ze namen nog twee andere kinderen mee. Ze brachten ons naar een huis van vier verdiepingen. Toen ze ons meenamen voor training, gingen we de bergen in. Ik vond het wel leuk om bij hen te zijn, want ze hadden alles: wapens, verschillende soorten schoenen, kleren, drie auto's en televisie. Er waren ongeveer twintig jongens. Ik heb nooit hoeven vechten. In die tijd dacht ik aan niemand. Ik vond het stoer om met hen op te trekken. Ik heb veel van de guerilla geleerd. Ik ben er ongeveer twee maanden geweest en heb geleerd om met wapens om te gaan: geweren en revolvers. Ik heb geleerd dat iemand in zijn leven zich niet door anderen moet laten leiden; je moet respect afdwingen. Ik woonde bij de guerrillastrijders en ik vond het leuk.

Ik wist niet dat ze zulke slechte dingen deden, want ik zat in het huis en ze namen ons alleen mee om oefeningen te doen op de berg. Op een dag lieten ze me gaan, want ik was een van de jongsten. Ze zeiden tegen me dat ik hier niet klaar voor was. Mijn moeder nam me mee naar de politie en ze stelden me vragen, maar ik zei niets.

Op een dag moesten we vluchten. Dat kwam, omdat de guerilla kwam en ze iedereen uit ons dorp vasthonden, ook m'n moeder, m'n zusje en mij. Ze doodden een paar mensen met een hakmes en met zagen en ze martelden hen. Ze zeiden dat er een man was die hen verklikte en dat ze wilden weten wie dat was. Ik voelde me heel slecht toen ik zag hoe ze de mensen doodden. Ik voelde me leeg, want ik kende hen van mijn training en nu doodden ze kinderen en volwassenen. Sindsdien kon ik mijn ogen niet meer dichtdoen, want ik hoorde steeds opnieuw het schreeuwen en dan voelde ik hoe het bloed uit me stroomde. Ik was bang om te gaan slapen door deze nachtmerries."

300.012

300.013

2 Vormen van rekrutering en internationale regelgeving

**Rekrutering van (kind)soldaten gebeurt op verschillen-
de manieren: verplicht, gedwongen of ‘vrijwillig’.**

Verplicht

Een eerste manier waarop jongeren in het leger komen is via dienstplicht. In zo'n 30 landen, waaronder Oostenrijk, Duitsland, Denemarken, Israël en Rusland, moeten jongeren (doorgaans vanaf 18 jaar) zich melden voor diensplicht, die gemiddeld tussen een en twee jaar duurt. Sinds 1996 worden in Nederland geen dienst-
plichtigen meer opgeroepen.

Gedwongen

Vaak worden kinderen gedwongen zich bij een gewapende groep aan te sluiten. In het voorbeeld op de vorige pagina wordt de tienjarige Sebastián ontvoerd. Kinderen worden opgewacht bij de school, ze worden meegenomen van de markt of van straat geplukt. Soms moet een dorp of wijk bepaalde aantallen kinderen leveren. De kinderen en hun families worden zo onder druk gezet dat weigeren geen optie meer is. Weigering van deelname aan illegale gewapende groepen betekent vaak de dood. De kinderen en vaak het hele gezin waar ze uitkomen, voelen zich gedwongen te vluchten naar een ander gebied.

‘Vrijwillig’

Waarom zou een kind 'vrijwillig' voor oorlog kiezen? In hoofdstuk 4 gaan we uitgebreid in op deze vraag. Een reeks van motieven kan een kind er uiteindelijk toe brengen om zich te melden bij een gewapende groep. Bij deze vrijwilligheid kunnen we vraagtekens plaatsen, omdat het kind vanuit moeilijke omstandigheden voor deelname aan de oorlog kiest. Stel een kind is 16 jaar, hoofd van een gezin, heeft vijf monden te voeden en er is geen ander werk beschikbaar dan een baan bij het rege-

ringsleger: is het dan onbegrijpelijk dat dit kind zich vrijwillig inschrijft? Armoede, gebrek aan toekomstperspectief, mishandeling en een geschiedenis van vermoorde familieleden spelen vaak een rol. Bovendien weet het kind niet waar het voor kiest. Het wordt misleid en gelokt met valse vooruitzichten op salaris, kleding, voedsel, opleiding, bescherming, status, respect en een leuk leven. De term 'op eigen initiatief' is wellicht adequater dan 'vrijwillig'. Veel kinderen hebben al snel spijt van hun keuze, omdat ze worden blootgesteld aan honger, kou, ziekte, dwang, geweld. Eventuele verwachtingen die ze hadden, blijken zelden uit te komen. Vluchten durven ze niet, omdat vaak bedreigd wordt met de dood.

VRIJWILLIGE REKRUTERING IN NEDERLAND

Ook Nederland heeft kinderen onder de 18 jaar in het regeringsleger opgenomen: als aspirant-militair. De minimumleeftijd om zich vrijwillig bij het leger aan te sluiten is 17 jaar. Het Nederlandse beleid stelt dat minderjarigen niet bij militaire activiteiten kunnen worden ingezet en dat rekrutering vrijwillig en met toestemming van ouders of verzorgers gebeurt. Ook moet het leger de rekruten voorlichten over hun rechten en plichten. Nederland heeft het Facultatieve Protocol (zie volgende pagina) in 2000 ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Dat betekent dat Nederland de basisprincipes van het protocol onderschrijft, maar er wettelijk nog niet aan gebonden is. Het huidige Nederlandse beleid past binnen de voorwaarden, zoals vastgelegd in het Facultatieve Protocol.

Internationale regelgeving

REKRUTEREN VAN KINDEREN ONDER 15 JAAR IS

EEN OORLOGSMISDAAD

Er is internationale regelgeving die het rekruteren van kindsoldaten verbiedt. In 1989 werd het Internationale

Verdrag inzake de Rechten van het Kind van kracht. Het document is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en verbiedt het werven van kinderen jonger dan 15 jaar. Het kinderrechtenverdrag is door bijna alle landen ter wereld ondertekend, behalve door de Verenigde Staten en Somalië. In het Rome Statuut (1998) van het Internationale Strafhof gevestigd in Den Haag werd bepaald dat het rekruteren van kinderen onder de 15 jaar een oorlogsmisdaad is. Daarmee werd het mogelijk om de misdadigers individueel aan te klagen en te vervolgen volgens internationaal strafrecht. De eerste rechtszaak hierover loopt momenteel. Rebellenleider Thomas Lubanga staat terecht voor het rekruteren van kindsoldaten in DR Congo.

REKRUTERING VAN KINDEREN TUSSEN 15 EN 18 JAAR IS

ONDER VOORWAARDEN TOEGESTAAN VOOR REGERINGSLEGERS;

VERBODEN EN STRAFBAAR VOOR ANDERE GEWAPENDE GROEPEN

In 2000 werd het zogenaamde Facultatieve Protocol door de VN opgesteld. In 2001 werd het van kracht. Het protocol is een aanvulling op het Verdrag van de Rechten van het Kind. In het protocol is de minimumleeftijd voor militaire dienstplicht (verplichte rekrutering) opgehoogd naar 18 jaar. Hiermee werd verplichte rekrutering onder de 18 jaar verboden voor landen die het protocol hebben geratificeerd. Volgens dit protocol is het regeringen wel toegestaan om kinderen tussen 15 en 18 jaar op te nemen in het staatsleger, mits de rekrutering *vrijwillig* gebeurt en mits ze ervoor zorgen dat kinderen niet deelnemen aan gevechten.

Voor andere gewapende groepen is het volgens het protocol verboden minderjarigen te rekruteren. Landen die het protocol hebben geratificeerd, hebben daarmee toegezegd al het mogelijke te doen om rekrutering van kinderen onder de 18 jaar door andere gewapende groe-

pen te verbieden en strafbaar te stellen. Op deze manier kunnen de illegale gewapende groepen volgens nationale wetgeving worden vervolgd voor rekrutering van minderjarigen. Verder rapporteren staten die het protocol hebben ondertekend regelmatig aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. Het Comité doet aanbevelingen en spreekt haar zorgen uit als punten uit het protocol onvoldoende worden opgevolgd. Voor landen die het protocol niet hebben ondertekend liggen zaken ingewikkelder. De illegale gewapende groepen in deze landen kunnen alleen worden vervolgd voor het rekruteren van kinderen onder de 15 jaar. Kinderen tussen 15 en 18 jaar zijn niet beschermd tegen groepen die hen willen inzetten in de gewelddadige strijd.

War Child: geen kinderen onder de 18 jaar in gewapende groeperingen

War Child streeft naar een vreedzame toekomst voor oorlogskinderen. In onze visie horen kinderen onder de 18 jaar niet thuis in gewapende groepen. Ook niet in het regeringsleger, al is dit laatste juridisch wel toegestaan. Voor kinderen is er in de harde realiteit van een gewapend conflict soms geen andere optie. Dat deze keus vanuit het kind begrijpelijk is, ontslaat landen niet van hun plicht om kinderen te beschermen. War Child vindt dat staten verantwoordelijk zijn om voldoende toekomstperspectief voor hun jongeren te ontwikkelen. Een carrière in het leger of bij andere gewapende groeperingen mag niet de enige mogelijkheid zijn om de kost te verdienen of bescherming te vinden. Bovendien moeten staten die het Facultatieve Protocol hebben ondertekend erop toezien dat rekrutering van minderjarigen door illegale gewapende groepen strafbaar wordt, zodat misdadigers onder het nationale strafrecht van dat land kunnen worden vervolgd.

300.016

Valse beloftes

Patricia (19 jaar) sloot zich op elfjarige leeftijd aan bij de paramilitairen. Ze vertelt nu: "De paramilitairen beloofden me dat ik vrij zou zijn, maar dat was een pure leugen. Je ontvangt orders van een commandant en je doet wat hij zegt. Bovendien worden mensen bang van je, omdat ze denken dat je hen zal doden. Ze houden je daardoor op een afstand. Je kunt geen vrienden maken, behalve in de groep en daar maak je kennis met slechte vriendschappen, omdat er mensen zijn die van dit alles gaan houden en het leuk vinden om te doden. Als mijn vader en moeder van me zouden houden en met me konden praten, zou ik het nooit in mijn hoofd hebben gehaald om me bij de paramili

tairen aan te sluiten. Wat me er vooral toe aanzette was de situatie thuis. Ik had een vader en een moeder, maar ik kon niet met ze praten. Als ik thuis kwam, sloegen ze me. Het ergste vond ik dat mijn moeder me niet geloofde toen ik haar vertelde dat ik verkracht was door mijn stiefvader. Ze koos altijd zijn kant. Ik hield het niet meer. Toen hoorde ik de paramilitairen praten. Ik zag hoe ze met elkaar lachten, zag dat ze blij waren, dat ze met elkaar speelden. En ik dacht: 'mij laten ze thuis niet eens spelen!' Daarom dacht ik 'dit is het leven dat ik nodig heb, ik wil rust hebben en dat ze me goed behandelen.'

300.017

3 Burgeroorlog in Colombia

In Colombia woedt al meer dan vijftig jaar een oorlog. Linkse guerrillabewegingen probeerden de regering omver te werpen en eisten een rechtvaardigere maatschappij. Het leger was nooit in staat om de guerrilla op de knieën te krijgen. Dertig jaar geleden richtten grootgrondbezitters en grote maffiabazen daarom paramilitaire groepen op om zich tegen de guerrilla te verdedigen (Autodefensas Unidas de Colombia: AUC). Sindsdien is de oorlog bloediger geworden en lijken de principes van de guerrilla van weleer – meer rechten voor de armen - een vergeten ideaal. Na het vallen van de Muur droogde de financiering van de guerrilla uit de voormalige communistische landen op. De grootste guerrillabeweging FARC (Gewapende Revolutionaire Strijdkrachten van Colombia) richtte zich op de cocaïnehandel om haar strijd te bekostigen. Hetzelfde deden ondertussen de paramilitairen. De kleinere guerrillabeweging ELN (Nationale Bevrijdingsleger) zag eerst van drugshandel af, maar er zijn steeds meer berichten dat ook het ELN tot over zijn oren in deze handel zit. Een andere belangrijke financieringsbron voor FARC en ELN is de ontvoering van burgers en het eisen van losgeld. Vooral rijke Colombianen, buitenlanders en politici zijn het doelwit. In 2002 werd presidentskandidate Ingrid Betancourt door de FARC ontvoerd. Zij wordt nog steeds vermist.

Carlos (10 jaar oud, vierde klas lagere school): “Ik was heel jong, ongeveer zes jaar oud, toen het leger, de guerrillastrijders en de paramilitairen naar onze wijk kwamen. Ze vochten in de bergen en de jongens die daar woonden, kwamen naar beneden naar onze wijk. Een keer was mijn moeder ziek en ze zei: “Ik ga pillen kopen.”

De guerrillastrijders stonden voor de winkel en zeiden: “Kom hier, u krijgt van ons een pil”. Het was geen pil, maar een kogel. Ik was erg bang. Deze mensen liepen rond en bewaakten de dorpen dag en nacht.”

“Toen ik zeven jaar oud was, kwamen de guerrillastrijders mijn vader zoeken, want hij werkte samen met de paramilitairen. Ze kwamen bij ons huis aan. Mijn vader had zich verborg en had een klein hondje. Omdat die begon te blaffen, vonden ze hem. Ze mishandelden hem zo dat de bloedvlekken op alle muren zaten. Ze bliezen het huis op en wij werden dakloos. Ze verbrandden onze kleren. De guerrillastrijders zeiden tegen ons dat we onmiddellijk weg moesten gaan.”

De ervaring van de tienjarige Carlos is exemplarisch voor Colombia. Door de langdurige burgeroorlog zijn veel kinderen getuige, slachtoffer of dader geweest van geweld. 14.000 kinderen zijn als kindsoldaten gerekruteerd door een van de vele gewapende groeperingen¹⁰. Meer dan een miljoen Colombiaanse kinderen zijn op de vlucht geslagen en leven in armoedige buurten zonder goede basisvoorzieningen¹¹. 64% van de bevolking leeft onder de armoedegrens. 20% van de schoolgerechtigden gaat niet naar school. Ruim 2,5 miljoen kinderen verrichten kinderarbeid¹². Sommigen leven op straat. Door het lange conflict is geweld onderdeel geworden van cultuur en samenleving. Veel kinderen zijn slachtoffer van huiselijk geweld. Geweld gebruiken is stoer en wordt vaak als normaal beschouwd. Dit is van invloed op de onderlinge relaties en op de sociale structuur van de samenleving. Een gevoel van onveiligheid en wantrouwen overheerst.

Kindsoldaten in Colombia

Sinds de jaren negentig worden kindsoldaten op grote schaal ingezet in de Colombiaanse oorlog. Volgens onderzoek van de Colombiaanse universiteit Luis Amigó is de helft van de soldaten die de twee grootste guerrillagroepen en de paramilitairen gebruiken kind¹³! Onderstaande grafiek laat zien dat een kwart zelfs onder de 15 jaar is, waarmee zowel de guerrilla als de paramilitairen zich schuldig maken aan oorlogsmisdaden.

Leeftijd van rekrutering

leeftijd	FARC%	ELN%	Paras%	Totaal
11-15	36%	24%	13%	25%
16-18	19%	41%	26%	25%
19-22	15%	11%	25%	19%
22 en ouder	30%	24%	36%	31%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Ook het Colombiaanse leger zet kinderen in. Niet als strijders maar als informanten, aldus de Coalition to Stop the Use of Child Soldiers. Dit tegen een geldelijke vergoeding. Die is voor de kinderen aantrekkelijk, vanwege de armoede waarin ze (meestal) leven. Colombiaanse hulporganisaties wijzen er bovendien op dat het leger de grens naar het soldatendom voor kinderen heel dun maakt. Het leger organiseert bijvoorbeeld campagnes als ‘Soldaat voor een dag’, waar kinderen enthousiast voor het leger worden gemaakt. “Met clowns en al”, aldus een vertegenwoordiger van de Coalitie. “Dat was een groot schandaal, maar deze praktijken gaan door.” Als het leger in conflictgebieden vecht tegen de guerrilla

en de paramilitairen, slaan ze soms bij gebrek aan andere ruimte, hun kamp op in scholen. Jongeren komen zo in aanraking met soldaten en bovendien worden scholen zo een doelwit in de strijd in plaats van een veilige omgeving voor kinderen.

Rekrutering in Colombia

Veel kinderen worden gerekruteerd in dorpen en scholen op het platteland en in de arme buitenwijken van steden. Ook gebeurt het dat een gewapende groep huis aan huis aanklopt en de kinderen claimt. In dat geval heeft de familie de keuze: het kind overhandigen of vluchten. Noch de guerrilla, noch de paramilitairen staan toe dat een familie een zoon of dochter weigert voor hun zaak. De kans is groot dat het kind of een familielid bij wijze van represaille wordt gedood. Ook op kleinere schaal worden kinderen ontvoerd. Leden van de gewapende groep wachten de kinderen bijvoorbeeld op bij het uitgaan van de school of ontvoeren hen van straat. Behalve gedwongen rekrutering, kent Colombia vooral ook ‘vrijwillige’ rekrutering.

Colombia heeft verdragen geratificeerd

Colombia heeft het kinderrechtenverdrag en het Facultatieve Protocol geratificeerd. Staten die het protocol hebben geratificeerd, hebben daarmee beloofd al het mogelijke te doen om rekrutering van kinderen onder de 18 door andere gewapende groepen te verbieden en strafbaar te stellen. Op deze manier kunnen de illegale gewapende groepen volgens nationale wetgeving vervolgd worden voor rekrutering van minderjarigen.

Geweld treft veel scholen

Felicia (12 jaar oud, zesde klas lagere school): "In Caquetá woonden we op de boerderij van mijn oma. Je verveelde je daar nooit. Mijn vader werkte op het land en mijn moeder zat in de verzorging. Ik hield van die plek, want het was er rustig. Een keer was er een vuurgevecht en daarna steeds vaker. Het werd nog erger toen een goede vriendin van mijn moeder uit het dorp vertrok, omdat ze werd bedreigd. Vanaf dat moment begon ik me ongemakkelijk te voelen."

"Daarna begon er een vuurgevecht dat ongeveer vier dagen duurde. Het waren de guerrillastrijders tegen de tombos (de politie), niet ver buiten het dorp. We gingen niet naar school en veel mensen waren bang, vooral de buurvrouw, want haar dochter was bij een vriendin aan de rand van het dorp. De buurvrouw ging erheen om haar op te halen. Als haar dochter haar niet had gewaarschuwd, dan was ze door een granaat geraakt. Er vielen heel veel granaten in het dorp en er vielen doden vlakbij onze school."

300.020

300.021

4 Motieven voor ‘vrijwillige’ rekrutering in Colombia

In Colombia meldt het overgrote deel van de kinderen zich op eigen initiatief bij een gewapende groep. Meestal is dat de groep die in hun leefgebied de macht heeft. Zoals gezegd in hoofdstuk 2, kunnen we vraagtekens plaatsen bij het woord ‘vrijwillig’. In dit hoofdstuk bekijken we wat duizenden Colombiaanse kinderen in de armen van gewapende groepen drijft. Vaak spelen meerdere motieven een rol en versterken zij elkaar. Door hun beweegredenen te bekijken, krijgen we inzicht in mogelijkheden om rekrutering te voorkomen en kinderen ander toekomstperspectief te bieden.

Voornaamste motieven voor rekrutering per gewapende groep¹³

Motief voor rekrutering	Gewapende groep		
	FARC	ELN	Paramilitairen
Liefde voor wapens (cultureel motief)	17,0%	16,0%	11,0%
Overtuiging (ideologische motief)	24,0%	40,0%	11,0%
Gebrek aan mogelijkheden (sociaal-economisch motief)	10,0%	16,0%	17,0%
Aanbod van werk (sociaal-economisch motief)	16,0%	8,0%	25,0%
Wraak (motief uit bescherming)	3,4%	5,4%	11,0%
Gedwongen rekrutering	12,5%	8,0%	14,0%
Overige	17,1%	6,6%	11,0%

4.1 Culturele motieven

José (nu 19 jaar) vertelt: Een neef van me, die op het punt stond te vertrekken, vroeg me waarom we niet samen gingen. Ik zei hem dat ik niet meeging, en tot dan toe stond mijn besluit nog vast. De dag dat ik besloot met ze mee te gaan, was toen ze langskwamen met een wat oudere vrouw. De eerste keer had ik met haar gesproken en die vrouw vond ik erg leuk. En zo kwam het dat ik met ze meeging, want ik vond haar heel erg leuk, maar er was nog iets. Zij liet me een wapen vasthouden en ik mocht een uniform aantrekken. Ik voelde me groot en sterk. Met een wapen, dacht ik, zouden ze tegen me opkijken.”

Deelname aan oorlog wordt vaak gezien als een heldendaad. Een cultuur waarin het dragen van wapens gezien wordt als kenmerk van mannelijkheid, kan jongeren ertoe aanzetten om deel te nemen aan gewelddadige strijd. Een wapen geeft status en macht. In de latijns-amerikaanse cultuur is dat belangrijk. Zoals beschreven in hoofdstuk 3 is in Colombia in de lange oorlogsjaren een cultuur ontstaan waarin het gebruik van geweld normaal is geworden. Colombiaanse jongeren zeggen vaak dat ze gek zijn op wapens. In de oorlog identificeren kinderen zich vaak met hun wapen. Iets anders hebben ze niet. Ze zijn hun wapen. Op verlies ervan staat de doodstraf. Ook zijn jongeren gevoelig voor de druk van leeftijdsgenoten. Ze willen meetellen. Het bij een groep horen en deelnemen aan een strijd, kan klinken als een aantrekkelijk avontuur waarin ze kunnen laten zien wat ze waard zijn.

De hang naar status en macht wordt versterkt door een gebrek aan eigenwaarde en identiteit bij veel Colombiaanse kinderen. Oorzaak hiervan zijn de omstandigheden waarin ze opgroeien. Met name huiselijk geweld, gebrek aan erkenning en aan toekomstperspectief zorgen voor een laag zelfbeeld en zetten een rem op de ontwikkeling van een eigen identiteit.

4.2. Ideologische motieven

“Wij strijden voor verdediging van de belangen van het volk en voor idealen van verandering, vrijheid en sociale rechtvaardigheid, ten gunste van de buitengesloten en onderdrukte meerderheid”, staat geschreven op de website van de rebellenbeweging FARC.¹⁴ “Zowel de FARC als de ELN maken deel uit van het historische erfgoed van het anti-imperialistische verzet. Wij zijn strijders voor het socialisme en wij dienen de revolutionaire zaak van het latijns-amerikaanse volk”, opent de website van de ELN¹⁵. Soms melden kinderen zich als soldaat, omdat ze opgevoed worden met het geloof in de zaak waar ze voor strijden: sociale rechtvaardigheid, revolutie, een heilige oorlog, vrijheid van godsdienst, autonomie voor een minderheidsgroep.

Marcos: “Toen ik op een boerderij was, kwam op een nacht de ELN voorbij. Voor die tijd had ik alleen het leger gezien, maar niet de guerilla of de paramilitairen. Ze bleven die nacht. Ze bereidden een maaltijd voor zichzelf in de keuken en een heel aardig meisje begon met me te

praten. Ze vertelde me dat ze strede voor gelijkheid en dat ze niet wilden dat de staat doorging met het volk uit te buiten. Ze bleef me uitnodigen en ik zei ‘nee, ik ga niet met jullie mee daarheen!’ Ik was toen veertien jaar oud.”

4.3. Sociaal-economische motieven

Diego was zeven jaar toen zijn moeder zijn twee broertjes weggaf en met hem bij een andere man ging wonen. Hij werkte vijf jaar lang dag en nacht voor zijn stiefvader. Diego wilde graag naar school en ging - naast het werk voor zijn stiefvader - ook op een andere boerderij werken om zijn schoolgeld te verdienen. Diego vertelt:

“Ik moest heel hard werken, dingen doen die echt voor volwassenen waren. M’n dag zag er als volgt uit: om half vier ‘s ochtends opstaan, een kop koffie drinken en op pad gaan om de koeien te melken. Als het licht werd, moest ik beginnen met het werk op het land: onkruid wieden en alle andere dingen. Ik kwam heel moe thuis en wilde alleen maar slapen. Maar hij liet me andere dingen doen. Ik moest doen wat hij zei en anders sloeg hij me. M’n moeder maakte het niets uit, mijn stiefvader was de enige die ze belangrijk vond. In het begin probeerde ik haar te vertellen ‘kijk nou wat me overkomt’ en haar te zeggen hoe ik me voelde, maar ze nam me niet serieus en zei: ‘je moet doen wat je stiefvader zegt en hem respecteren’. Na een tijd verslechterde mijn situatie. Hij sloeg me om niets. In die tijd hunkerde ik ernaar om te studeren. Daarom offerde ik me nog meer op.”

Wraak

Fernando is tien jaar en maakte een overval van een gewapende bende mee. Hij vertelt tegen een sociaal werker: "Een stel jonge criminelen heeft 8000 pesos van mijn moeder gestolen. Het was het geld datze opzij had gelegd om met de bus naar het werk te gaan.

M'n moeder zei toen: 'we moeten een einde maken aan deze plaag. Slechterikken moeten gedood worden, zodat we niet meer bang hoeven te zijn!.' Vervolgens zei Fernando: "Als ik groot ben, dan wil ik een pistool hebben en dan ga ik deze mensen doodschieten."

300.024

300.025

Diego vertelt verder:

Ik werkte op andere boerderijen en met het weinige dat ik verdiende, betaalde ik mijn schoolgeld. Ik stond om half vier op en werkte tot zes uur, maakte me klaar om naar school te gaan, studeerde van zeven uur 's ochtends tot drie uur 's middags en als ik thuis kwam werkte ik tot negen of tien uur 's avonds. In het weekend moest ik meer werken om het werk dat ik, doordat ik naar school ging niet had kunnen doen, in te halen. Op deze manier heb ik het volgehouden tot de derde klas van de lagere school, maar ik ben niet verder gegaan, omdat ik het heel zwaar vond.

Armoede en gebrek aan toekomstperspectief zijn een belangrijke motivatie voor veel jongeren om hun heil te zoeken bij gewapende groepen. De groep biedt betere overlevingskansen door voedsel, onderdak en geld in het vooruitzicht te stellen. Soms stimuleren ouders hun kinderen om zich aan te sluiten, omdat het salaris aan hen wordt betaald in plaats van aan het kind. En een kind in een gewapende groepering is weer een mond minder te voeden. Soms heeft een kind al familieleden bij de guerrilla of de paramilitairen.

De stap om zich dan ook aan te sluiten is dan maar klein. Naast overlevingskansen bieden gewapende groepen ook mogelijkheden om hogerop te komen. Als kinderen niet naar school kunnen en werkloosheid in de toekomst dreigt, is het vooruitzicht op een militaire carrière aantrekkelijk.

4.4. Bescherming en wraak

Wraak is een belangrijk motief voor veel Colombiaanse kinderen om geweld te willen gebruiken. Ze hebben gezien hoe hun dorp werd overvallen en hoe dierbaren werden vermoord. Of ze werden door hun eigen familie verwaarloosd en misbruikt.

De 16-jarige Estelle vertelt: "Mijn moeder gebruikt drugs. Mijn stiefvader was een dief en deed weet ik niet allemaal wat. Van kleins af aan was mijn leven heel slecht, vooral vanaf mijn vijfde. Toen werd m'n leven een ramp. Mijn stiefvader verkrachtte me. Ik herinner me de eerste keer heel goed, want het was op 31 december. Daarom is deze dag nu voor mij een van de slechtste dagen. Ik zal nooit vergeten hoe hij me pakte in het washok en me vasthield. Ik vertelde

het mijn moeder en ze gaf me een klap en zei tegen m'n stiefvader dat ik het verhaal vertelde dat hij me verkracht had. Hij bedreigde me en zei dat als ik dat zou zeggen, hij me zou doden en ook mijn twee kleine zusjes. Toen ik tien jaar oud was, ontdekte ik dat mijn stiefvader mijn moeder betaalde als hij mij verkrachtte. Een dag nadat hij me gepakt had, stond zij in het washok te roken en gaf hij haar geld en ging weg. Ik keek toe en voelde diepe haat. Ik wist niet wat de liefde voor je moeder betekende, want ik kende alleen maar haat. Welke moeder doet haar dochter zo iets aan?"

Kinderen die getuige of slachtoffer zijn van geweld worden zich pijnlijk bewust van hun kwetsbaarheid. Kinderen die herhaaldelijk zijn blootgesteld aan geweld zijn eerder geneigd zich aan te sluiten bij gewapende groepen.

Door mee te vechten met het leger, de guerilla of de paramilitairen, kunnen ze zich wreken, bijvoorbeeld voor de dood van familieleden, en zichzelf en hun familie beschermen tegen nieuw geweld. Dat geweld geen bescherming biedt tegen nieuw geweld, ontdekken ze pas als het te laat is en ze al in de strijd verwickeld zijn.

Estelle uit het voorbeeld komt op een dag een jongen tegen die bij de guerrillabeweging FARC zat. Hij zei dat de FARC haar zou kunnen helpen. "Ik had geen idee wat dat was, de guerrilla of de paramilitairen. Ik had alleen het leger weleens gezien. Ik dacht alleen dat ik van huis weg kon en dat mijn moeder me niet zou kunnen terughalen." Ze was 11 jaar en de commandant van het kamp waar de jongen haar naartoe bracht vond haar te jong. Ze kreeg twee weken bedenktijd in het kamp. Als ze dan wilde blijven, zou ze ook echt moeten blijven. Op vluchten staat de doodstraf. Estelle bleef, ondanks dat ze zag dat ze haar jeugd in het guerrillakamp achter zou laten. Ze zou een geweer moeten dragen, doden en ze zou continu bang zijn om gedood te worden.

Geen andere uitweg meer zien

Estelle (16 jaar): "Ze sloegen me allebei met van die zweepjes die ze maken van koeienleer. Ze sloegen me om alles. Ik moest naar m'n stiefvader luisteren, omdat mijn moeder me ertoe dwong. Mijn moeder had een doos waarop ik moest staan om de borden en de kleding te wassen. Ik ben er een keer vanaf

gefallen en had een open wond op m'n hoofd, maar ze deed alsof er niets gebeurd was. Ik probeerde verschillende keren te ontsnappen, maar m'n moeder kwam me achterna en pakte me en gaf me met de zweep totdat ze er moe van werd. De eerste keer dat ik wegliep was ik acht jaar oud."

300.028

300.029

5 Een andere toekomst: aanbevelingen voor actie

Als er voor kinderen voldoende perspectief en toekomst-mogelijkheden zijn in de samenleving is de kans kleiner dat zij kiezen voor een bestaan als kindsoldaat of vatbaar zijn voor rekrutering. Wat kunnen we doen om de motieven weg te nemen die kinderen ertoe bewegen zich aan te sluiten bij een leger of andere gewapende groep?

Om rekrutering te voorkomen kunnen op verschillende niveau's actie ondernomen worden:

Gericht op kinderen

- Ervoor zorgen dat kinderen een alternatief hebben door scholing en ontwikkeling van vaardigheden aan te bieden;
- Kinderen bewustmaken van hun rechten en ze voorlichten over het leven als kindsoldaat;
- Zorgen dat kinderen waar mogelijk bij hun familie blijven en voldoende verzorging en bescherming krijgen;
- Werken aan de houding van kinderen ten aanzien van geweld en rekrutering om daarmee de wens deel te nemen aan gewapende groeperingen weg te nemen;
- Kinderen voorzien van geboortecertificaten en identiteitsbewijzen

Gericht op hun omgeving

- Terugdringen van de armoede op gezinsniveau die vele kinderen aanzet tot aansluiting bij gewapende groeperingen;
- Ondersteunen van de capaciteit van de gemeenschap

om kinderen te beschermen. Zorgen dat ouders, verzorgers en leerkrachten op de hoogte zijn van de rechten en behoeften van kinderen en hen helpen daaraan tegemoet te komen;

- Lokale organisaties en initiatieven ondersteunen die een bijdrage leveren aan de realisatie van de rechten van kinderen.

Door de Colombiaanse overheid

- Vrede realiseren en de vraag naar kindsoldaten terugdringen;
- Bescherming van kinderen verbeteren tegen geweld van gewapende groeperingen;
- Documenteren en rapporteren van de rekrutering van kinderen;
- Straffeloosheid van personen die mensenrechten schenden, aanpakken;
- Creëren van werkgelegenheid en onderwijs voor gemarginaliseerde kinderen;
- Zelf geen geweld propageren en er streng op toezien dat gewelddadige groepen en het staatsleger geen gebruik meer maken van scholen.

Door de internationale gemeenschap

- Internationale organisaties en pers oproepen om de urgente situatie in Colombia nadrukkelijk op de agenda te zetten;
- Colombiaanse autoriteiten oproepen om de bescherming van kinderen te verbeteren;
- Opzetten en ondersteunen van campagnes tegen de

inzet van kindsoldaten en tegen de handel in wapens;

- De inspanningen van de Colombiaanse overheid monitoren om aan haar verplichting te voldoen kinderen te beschermen en vreedzame toekomstperspectieven te bieden.

Realisatie van kinderrechten zou een situatie creëren waarin kinderen worden gerespecteerd. Dan valt een groot deel van de motieven weg om aansluiting te zoeken bij gewapende groeperingen.

5.1 Wat doet War Child?

War Child is een onafhankelijke hulporganisatie die zich inzet voor een vreedzame toekomst voor kinderen in oorlogsgebieden. Dit doen we door bij te dragen aan het psychosociale welzijn van die kinderen. War Child richt zich hierbij op het kind en zijn omgeving. Creatieve activiteiten stimuleren het zelfvertrouwen van een kind. Met dans, muziek, theater en sport leren zij hun emoties uiten en hun oorlogservaringen verwerken.

WAR CHILD EN KINDSOLDATEN WERELDWIJD

War Child investeert in projecten die voormalig kindsoldaten helpen terug te keren in de samenleving en in projecten die voorkomen dat kinderen zich aansluiten bij gewapende groepen. Uitgangspunt is een gemeenschapsgerichte aanpak. Ex-kindsoldaten en de gemeenschap worden samengebracht om zo het vertrouwen te herstellen.

War Child in Colombia

Het War Child-programma in Colombia richt zich op preventie, re-integratie en vredesopbouw. Preventie om te voorkomen dat kinderen zich aansluiten bij gewapende groepen. Re-integratie om ervoor te zorgen dat ex-kindsoldaten succesvol terugkeren in de samenleving. Vredesopbouw om de cultuur van geweld te doorbreken en te werken aan vertrouwen, respect en geweldloze oplossingen voor conflicten.

WEERBARE KINDEREN MINDER VATBAAR VOOR REKRUTERING

War Child ondersteunt acht lokale Colombiaanse organisaties (zie colofon) die in deze gebieden kwetsbare groepen kinderen helpen een positieve toekomst voor zichzelf te creëren. De organisaties bieden kinderen een alternatief voor het geweld, zodat ze zich niet met gewapende groepen hoeven in te laten. Dat doen ze bijvoorbeeld door creatieve en sportieve workshops waarin kinderen hun denkbeelden over het dagelijkse leven, hun angsten en verlangens, hun identiteit als jongen of als meisje, hun leefsituatie en geschiedenis ontdekken en tot uitdrukking kunnen brengen. Door deze activiteiten leren ze omgaan met hun emoties en ervaringen, worden ze zelfbewuster en neemt hun eigenwaarde toe. Hierdoor zijn ze beter in staat om met moeilijke situaties om te gaan. Weerbare kinderen zijn minder vatbaar voor 'vrijwillige' rekrutering. Kinderen met grote problemen krijgen naast de creatieve workshops soms ook extra individuele psychosociale begeleiding.

Op een dag ben ik gevlucht

Estelle: "Ik was het zat om elke keer te vechten. Een politiepost, het leger, of de paramilitairen. Als ze zeiden 'ga naar het front', dan moest je gaan en het was zwaar, want we moesten veel dagen lopen zonder te kunnen slapen en met honger. Ik was het meest verdrietig als ik vrienden zag doodgaan. Met dertien jaar wilde ik vluchten. Bij de groep heb

ik oorlog, honger, kou gekend en mensen zien sterven. Op een dag ben ik gevlucht. Ik werd als verkenners vooruit gestuurd en ineens zakte de moed me in de schoenen. Ik ging zitten en kon alleen maar huilen. Ik keek uit over de vallei, toen ik muziek hoorde. Toen dacht ik niet meer na. Ik ben rennend een klein weggetje ingeslagen en blijven rennen."

300.032

300.033

Behalve creatieve workshops geven deze organisaties vredesonderwijs en leren ze kinderen hoe ze met woorden in plaats van met wapens een conflict kunnen oplossen. Ook organiseren enkele partners leiderschapscursussen en bieden ze actieve jongeren de kans zich te ontwikkelen als vredesopbouwers. Belangrijk is bovendien dat kinderen leren wat hun rechten zijn en hoe ze die vorm kunnen geven. Voor kinderen die weten hoe het leven is bij gewapende groepen en die hun rechten kennen zal de verleiding zich aan te sluiten bij deze groepen kleiner zijn.

War Childs partnerorganisaties trainen ook leerkrachten zodat ze problemen van kinderen herkennen en kinderen beter kunnen ondersteunen. Daarnaast worden de ouders betrokken bij de projecten. Er wordt met hen gewerkt aan het onderkennen van de rechten van hun kinderen en ze leren te voorzien in hun emotionele behoeften. Tot slot organiseren deze organisaties evenementen om voorlichting te geven, zodat ook de gemeenschap zich bewust wordt van de rechten van hun jongste inwoners. Dit is moeilijk vorm te geven in Colombia, omdat de gewapende groepen actieve gemeenschapsleiders bedreigen en soms zelfs vermoorden.

RE-INTEGRATIE VAN VOORMALIGE KINDSOLDATEN

Kinderen worden blootgesteld aan extreme fysieke en emotionele risico's. Barre leefomstandigheden en schokkende ervaringen zorgen voor een serieuze ontregeling van hun ontwikkeling. Verschillende organisaties in Colombia bekommeren zich om de terugkeer van deze jongeren in de samenleving. Het gevaar dat ze terugkeren naar de oorlog omdat ze geen kansen zien in de gewone maatschappij is groot. Een goede re-integratie van deze jongeren betekent dat ze niet zo gauw terug gaan naar een gewapende groep. Ook dat is preventie.

Als kindsoldaten hun wapens hebben ingeleverd, staan ze voor de moeilijke taak om de draad van een gewoon leven weer op te pakken. Kindsoldaten worden in eerste instantie opgevangen door het Colombiaanse Instituut voor het Familiewelzijn (ICBF). Dit instituut heeft sinds het eind van de jaren negentig ruim 3000 voormalige kindsoldaten opgevangen. Zij waren gevluht of gevangen genomen door het leger. Het ICBF zoekt lokale organisaties die de opvang en re-integratie uitvoeren.

Kinderen doorlopen over het algemeen de volgende drie fasen:

1. eerste opvang,
2. opvang in een tehuis met scholing, werk en psychologische steun en
3. in woongroepen meer zelfstandig leven.

De belangrijkste knelpunten in dit programma zijn:

- Geldgebrek, omdat organisaties per kind betaald krijgen maar niet alle plekken door het Colombiaanse Instituut voor het Familiewelzijn (ICBF) worden opgevuld. Bovendien wisselt het ICBF zeer regelmatig de organisaties waarmee het instituut samenwerkt.
- Tijdens de re-integratie is er weinig interactie tussen de jongeren en de buitenwereld, wat hun terugkeer in de samenleving moeilijk maakt.
- De psychosociale opvang is minimaal en vooral gericht op het aanpakken van problemen en niet op het versterken van de kracht en talenten die jongeren hebben.
- Als kinderen meerderjarig worden, houdt het programma op, terwijl ze nog niet altijd klaar zijn om in de maatschappij te functioneren.

War Child ondersteunt twee organisaties die ex-kindsoldaten opvangen. Een van deze organisaties vangt in opdracht van het ICBF jongeren op. Met de steun van War Child krijgen zij een aanvullend psychosociaal programma aangeboden. De andere organisatie richt zich op jongeren van 18 jaar op die door hun meerderjarigheid niet meer in het reguliere programma vallen, maar nog niet klaar zijn voor de maatschappij. Nadruk van de hulp ligt ten eerste op het weerbaar maken van deze jongeren zodat ze op eigen benen kunnen staan. Daarnaast is de hulp gericht op het herstellen van contact tussen ex-kindsoldaten en hun leeftijdsgenoten die niet in de gewapende groepen hebben gevochten zodat zij vreedzaam met elkaar kunnen omgaan. Tot slot is gebleken dat hereniging met familie van doorslaggevend belang is voor een succesvolle re-integratie. Soms is het te gevaarlijk voor jongeren om naar hun familie terug te keren of om andere redenen niet mogelijk. De partners van War Child zoeken dan een alternatief sociaal netwerk, zodat de jongeren na voltooiing van het programma er niet alleen voor staan en kunnen rekenen op steun van een vriend, familielid of vertrouwd persoon.

“Kindsoldaat worden is makkelijk; het is veel moeilijker om daarna je menselijkheid weer te hervinden. Toch is het mogelijk”, waren de woorden van voormalige kindsoldaat Ishmael Beah tijdens een conferentie over kindsoldaten in Parijs. Ook het verhaal van de Colombiaanse Antonio laat zien dat het moeilijk is om opnieuw een plek te vinden in de samenleving, maar dat het uiteindelijk met zorg, aandacht en goede begeleiding wel kan.

Ik wil mijn eigen leven leiden
Antonio (19 jaar) vertelt: “Ik sloot me aan bij de guerrilla toen in tien was. Dienen bij een gewapende groep sprak me erg aan. Na vijf jaar trok ik me terug. Ik was moe, heel erg moe. We vochten elke dag, dat was zwaar. De manier van werken bij het Colombiaanse Instituut voor

het Familiewelzijn (ICBF) paste niet bij mij. Ik nam zes maanden deel aan het re-integratie proces, toen sloot ik me aan bij de paramilitairen. Ik ging dus terug naar de gewapende groepen. Ik bleef twee jaar bij de paramilitairen en ik had het daar best goed; ik verdiende wat geld en werd niet gemarteld. Het was moeilijk om me hieruit los te maken. Ik werd echter opgepakt en belandde in Cali, waar ik werk zocht. Daar ontmoette ik mensen en raakte opnieuw verzeild in de misdaad, deze keer via een bende die actief was in de stad. Daarbij kwam dat ik verslaafd raakte aan drugs. Hier (bij de organisatie Juan Bosco, red.) heb ik geleerd om mijn eigen leven te leiden. Nu kan ik lezen en schrijven. Ik wil niet meer terug, ik wil mezelf zijn en me niet laten ontmoedigen. Ik wil dat illegale leven ver achter me laten.”

300.036

300.037

6 Samengevat

De afgelopen jaren hebben de Verenigde Naties, het Internationale Strafhof, en vele overheden en maatschappelijke organisaties de kindsoldatenproblematiek aangepakt, zowel door ontwikkeling van wetgeving en beleid als door directe hulp aan kinderen en hun omgeving. Desondanks werden in 2006 in 19 landen nog 300.000 kinderen als soldaat gebruikt.

Er zijn drie manieren waarop zij gerekruteerd worden: verplicht door het staatsleger, gedwongen of vrijwillig. Internationale regelgeving bepaalt dat rekrutering van kinderen onder de 15 jaar een oorlogsmisdaad is, of het nu gedwongen is of vrijwillig. Kinderen tussen 15 en 18 mogen door het staatsleger vrijwillig onder voorwaarden worden gerekruteerd. Rekrutering van kinderen tussen 15 en 18 jaar door alle andere gewapende groepen is verboden. In de visie van War Child en vele andere hulporganisaties zijn alle kinderen onder 18 jaar die door gewapende groepen ingezet worden in een gewapend conflict -in welke hoedanigheid dan ook- kindsoldaat. Zij moeten beschermd worden tegen geweld en andere toekomstmogelijkheden hebben dan aansluiting bij een gewapende groepering.

Voor velen is dat helaas niet de realiteit. Naast gedwongen rekrutering door ontvoering zijn verheerlijking van geweld, radicale ideologieën, extreme armoede, gebrek aan toekomstperspectief, bedreiging en intimidatie, huiselijk geweld, seksueel misbruik en mishandeling, gebrek aan waardering en erkenning redenen dat kinderen zich 'vrijwillig' aanmelden bij gewapende groeperingen. Om rekrutering tegen te gaan, moeten we op verschillende niveaus actie ondernemen: op het

niveau van kinderen, hun omgeving, de overheid en de internationale gemeenschap.

In dit rapport hebben we Colombia als voorbeeld gekozen om inzicht te geven in de complexe problematiek van kindsoldaten. Colombiaanse kinderen vertelden hoe zij bij de oorlog betrokken zijn geraakt en hoe zij de schaduw van hun verleden met zich meedragen. Deze verhalen zijn exemplarisch voor de ervaringen van kindsoldaten wereldwijd.

Kinderen zijn de toekomst van het land. Zij staan aan de basis van de samenleving van morgen. Als zij zich gezond kunnen ontwikkelen en leren hoe ze conflicten vreedzaam op kunnen lossen, zijn we met zijn allen in staat de geweldspiraal te doorbreken.

War Child heeft wereldwijd programma's die voormalig kindsoldaten helpen terug te keren in de samenleving en waarmee voorkomen wordt dat kinderen zich aansluiten bij gewapende groepen.

Help mee!

Help mee de oorlog uit een kindsoldaat te halen. Help kinderen als Estelle, Patricia, Carlos en Sebastián die wereldwijd worden ingezet als soldaat. War Child hoopt dat de getuigenissen in dit rapport pers en politiek inspireren om het probleem te blijven agenderen. Ook bedrijven en particulieren kunnen ervoor zorgen dat kindsoldaten weer kind kunnen zijn. Kijk op de kindsoldaten special op www.warchild.nl en zie hoe je zelf actie kunt ondernemen.

300.040

300.041

Colofon

Tekst:

Wies Ubags en War Child Nederland
(Suzannah Vree)

Dit rapport is 100% gesponsord tot stand
gekomen dankzij medewerking van:

Ontwerp en vormgeving:

52 graden noorderbreedte,
www.52graden.com

Papier en druk:

Nashuatec/NRG, www.nashuatec.nl

Fotografie:

Vincent van de Wijngaard met medewerking
van Unit creative management Amsterdam
(fotoagentschap), Eyes on Media (filmrollen)
en Jan Hibma@Fisk-imaging.com (kleurcor-
recties). Fundaci3n Dos Mundos en ANP.

Met dank aan:

Diana D3az Rueda, Menno Bax,
Ishmael Beah, de kinderen uit Colombia
en de partnerorganisaties van War Child
in Colombia:

- Centro de desarrollo y Consultor3a
Psicosocial TALLER DE VIDA
- Fundaci3n Disparando C3maras para la
Paz
- Fundaci3n Dos Mundos
- Asociaci3n para la Promoci3n Social
Alternativa, MINGA
- Coalici3n contra la vinculaci3n de ni3os,
ni3as y j3venes al conflicto armado en
Colombia
- Corporaci3n Juan Bosco
- Fundaci3n Ense3ame a Pescar
- Children and Youth as Peace Builders
Colombia (CAP) / Fundaci3n Cultural
Rayuela

Foto's:

- p. 4 ANP
- p. 8 Vicent Delbrouck, Las Otras Huellas
de la Guerra, Fundaci3n Dos
Mundos, Bogot3 Colombia.
- p. 12 William Fernando Mart3nez, Las
Otras Huellas de la Guerra,
Fundaci3n Dos Mundos, Bogot3
Colombia.
- p. 16 Vincent van de Wijngaard/Unit CMA
- p. 20 William Fernando Mart3nez, Las
Otras Huellas de la Guerra,
Fundaci3n Dos Mundos, Bogot3
Colombia.
- p. 24 Leonardo Becerra, Las Otras Huellas
de la Guerra, Fundaci3n Dos
Mundos, Bogot3 Colombia.
- p. 28 Vincent van de Wijngaard/Unit CMA
- p. 32 Vincent van de Wijngaard/Unit CMA
- p. 36 Vincent van de Wijngaard/Unit CMA
- p. 40 Vincent van de Wijngaard/Unit CMA

N.B. De namen uit de verhalen komen niet overeen met de personen op de foto's. Ook zijn alle namen gefingeerd

Voetnoten

- 1 Human Rights Watch, de Verenigde
Naties en de Coalition to Stop the Use
of Child Soldiers schatten het aantal
kindsoldaten op 250.000 tot 300.000
kinderen. Omdat oorlogsgebieden zeer
moeilijk toegankelijk zijn, gaat het om
schattingen.
- 2 Human Security Report 2005
- 3 We maken onderscheid tussen
gewapende groepen (non-State
armed groups) en reguliere legers (State
armed forces). In dit rapport spreken
we over gewapende groeperingen als
we beide vormen bedoelen.
- 4 Human Security Report 2005
- 5 Coalition to stop the use of child soldiers,
Child Soldiers Global Report, 2004.
- 6 Tenzij anders vermeld, zijn de feiten en
cijfers in deze hoofdstuk afkomstig van
Human Rights Watch en van de Coalition
to Stop the Use of Child Soldiers.
- 7 Paris Principles, 2007, p.7.
- 8 Zie website
http://www.unddr.org/iddrs/05/30.php,
hoofdstuk 3.
- 9 Unicef, State of the World's Children,
2005.
- 10 Coalition to stop the use of child
soldiers, Child Soldiers Global
Report, 2004.
- 11 "Situaci3n de la Infancia: niñez
desplazada y v3ctima del Conflicto",
7 maart 2007,
http://www.unicef.org.co/08-desp.htm
- 12 Human Development Index (HDI):
door het United Nations Development
Programme (UNDP) ontwikkelde
maatstaf.
- 13 Ciudadanos excombatientes:
un desaf3o de reconciliaci3n e
inclusi3n para Bogot3. Investigaci3n
de la Fundaci3n Universitaria Luis Amig3,
Sede Regional Bogot3, 2006.
- 14 "Los verdaderos terroristas",
14 februari 2007,
http://www.farcep.org/?node=2,2622,1
- 15 Homepage, 7 maart 2007,
http://www.eln-voces.com.

